

วารสาร
อิเล็กทรอนิกส์

OJED, Vol. 13, No. 1, 2018, pp. 410 - 422

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์
และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

EFFECTS OF USING A HISTORICAL METHOD WITH PLACE – BASED EDUCATION APPROACH ON
HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY AND ATTITUDE TOWARDS HISTORICAL STUDY OF UPPER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

นายณัฐชฎิล มาอินแก้ว *

Nutchadin Ma-Inkaew

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชารินทร์ ตรีวรัญญ์ **

Assist. Prof. Charinee Triwaranyu, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงและดำเนินการสุ่มนักเรียน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ เครื่องที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ มีความเที่ยง (สัมประสิทธิ์แอลฟา) เท่ากับ .588 และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ มีความเที่ยง (สัมประสิทธิ์แอลฟา) เท่ากับ .902 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: koppersquib@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: charinee.t@hotmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

This study aimed to: (1) explore the results of using a historical method with place-based education approach on the historical issues analysis ability of upper secondary school students, and (2) explore the result of using the historical method with place-based education approach on attitude towards the historical study of upper secondary school students. The sample consisted of grade 11 students in an extra-large secondary school under the secondary school educational service area 1, semester 2 in academic year 2017. The participants were selected using purposive sampling. The sample was divided into two groups. One class was used as the first experimental group, learning by using the historical method with a place-based education approach, while another class was used as a second experimental group, learning using only the historical method. The duration of the experiment was 12 weeks long. Two research instruments – the Historical Issues Analysis Ability Test which had a reliability score of .588 and the Attitude towards Historical Study Questionnaire which had a reliability score of .902 were used. Means, standard deviation, T-score and content analysis were used for data analysis. The research findings were as follows: (1) The mean post-test score on the historical issues analysis ability of students taught using the historical method with the place-based education approach was higher than the mean pre-test score at a .05 level of significance. (2) The mean post-test score on the historical issues analysis ability of students taught using historical method with place-based education approach was higher than the mean post-test score of students taught using only the historical method at a .05 level of significance. (3) The mean post-test score on the attitude towards the historical study of students taught using the historical method with the place-based education approach was higher than the mean pre-test score at a .05 level of significance. (4) The mean post-test score on the attitude towards the historical study of students taught using the historical method with the place-based education approach was higher than the mean post-test score of students taught using only the historical method at a .05 level of significance.

คำสำคัญ: วิธีการทางประวัติศาสตร์ / การศึกษาอิงสถานที่ / ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ / เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

KEYWORDS: HISTORICAL METHODS / PLACE-BASED EDUCATION / HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY / ATTITUDE TOWARDS HISTORICAL STUDY

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์แก่ผู้เรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดจุดเน้นในการจัดการศึกษาของประเทศในหมวด 4 มาตรา 23 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันกลับพบว่า นักเรียนขาดทักษะการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ มองเพียงว่าเป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้จดจำเนื้อหา นักเรียนขาดการศึกษาค้นคว้า ตีความและสืบสอบทางประวัติศาสตร์ (Burenheide, 2007) ส่งผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญที่จะใช้ข้อเท็จจริงในอดีตเป็นบทเรียนในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ปัจจุบันเกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น หรือประเทศชาติ และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสืบหา

สาเหตุของปัญหา คิดหาวิธีการแก้ปัญหา และผลที่เกิดขึ้นที่มีรากฐานมาจากบริบทในอดีต นักเรียนจึงไม่ได้รับการส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหา คิดแก้ปัญหาโดยพิจารณาบริบทจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รู้สึกเบื่อหน่าย โดยมองว่าเป็นเรื่องโบราณ เป็นสิ่งที่ไกลตัว และไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตน เกิดเจตคติเชิงลบต่อการศึกษาวិชาประวัติศาสตร์ (กรมวิชาการ, 2543; ธิติสาระยา, 2539; เสกสรรค์ แยมพินิจ, 2550)

ทั้งนี้ ปัจจุบันพบว่ามีแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์อยู่เช่นกัน คือ การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เป็นกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่นักเรียนสนใจจากหลักฐานและเอกสารต่างๆ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล (กรมวิชาการ, 2543) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีผู้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์อย่างหลากหลาย แต่ผลการวิจัยของ Clabough (2012) กลับพบว่าเด็กในปัจจุบันยังขาดทักษะการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์

สภาพปัญหาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ รู้จักคิดวิเคราะห์และวิพากษ์ รวมไปถึงสอนให้นักเรียนรักที่จะเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ (Clark, 1973) กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดีควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ (historical issues analysis) ซึ่งเป็นความสามารถในการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต เพื่อตรวจสอบประเด็นหรือปัญหาในช่วงเวลาอดีตหรือใกล้เคียงกับปัจจุบัน วิเคราะห์บริบท ผลประโยชน์และการให้คุณค่าในสถานการณ์และผลสะท้อนจากผลที่เกิดขึ้นผ่านการปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยต้องใช้คำถามระดับสูงในการหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน โดยความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (historical thinking skills) นอกจากนี้ การที่นักเรียนมีเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก็เป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดีเช่นกัน

ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้นควรเริ่มต้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียนนี้โดยการใช้ชุมชนท้องถิ่นให้ทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ (ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนธร, 2558) คือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ให้นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554) ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีแนวคิดที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดี คือ แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (Place - Based Education Approach) เป็นแนวคิดในการศึกษาที่ใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยเปิดโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นการทำลายกำแพงของห้องเรียนที่ปิดกั้นความคิดและประสบการณ์ของนักเรียนไปสู่โลกภายนอกที่สอดคล้องกับชีวิตจริง (Sobel, 2004)

การนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ดีกว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

มีหลักการเรียนรู้แบบบูรณาการ ฝึกให้นักเรียนพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายเข้ากับสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Sobel, 2004) นอกจากนี้ การศึกษาอิงสถานที่มีแนวคิดที่ว่า นักเรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหา เป็นการเชื่อมโยงนักเรียนกับสถานที่ชุมชนของตน และเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Problem – Based) มีความเข้าใจและคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (McLaughlin & Blank, 2004 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) สอดคล้องกับจุดเน้นของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดขึ้นโดย National Center for History in the Schools (1996) ที่เสนอว่า การวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ประเด็นปัญหา ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งจึงประกอบด้วย การวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา ซึ่งมีรากฐานมาจากเหตุการณ์ในอดีต โดยการค้นคว้า รวบรวม และตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่น่าจะส่งผลให้เกิดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรที่เน้นบริบทด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น มีรูปแบบบูรณาการและมีความหมายต่อชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ (Meichtry & Smith, 2007) ดังนั้นการประยุกต์แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่กับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นการนำบริเวณของการศึกษาท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ก็มีขอบเขตการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในแง่ของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ (sense of place) ได้ ซึ่งสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ย่อมน่าจะส่งผลต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้เช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เปรียบเทียบกับผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามปกติโดยทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแบบมีผลต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ผ่านการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงจากการศึกษาในพื้นที่จริง และส่งผลต่อการมีเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย โดยศึกษาการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพ 1

วิธีการทางประวัติศาสตร์

กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์จากหลักฐาน และเอกสารต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล ผ่านการ ตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ ข้อมูลและหลักฐาน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ทาง ประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนได้แก่

1. การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา
2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
3. การประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตีความและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง
5. การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา

แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

แนวคิดในการเรียนรู้ที่ใช้บริบทพื้นที่ในชุมชน ท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของนักเรียน โดย เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรเข้ากับเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการแบบองค์รวม มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงใน สถานที่ที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ นักเรียน โดยให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการของแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการ เรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ เป็นแกนและบูรณาการเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น

ได้แก่ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ วัฒนธรรม และศาสนา

1 การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

การดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ตามลำดับขั้นตอนของ วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้บริบท พื้นที่ในชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับวิถีชีวิตของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นการ เรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่ไปศึกษาเรียนรู้ใน สถานที่ท้องถิ่น โดยมีสมาชิกของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการ เรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ เชื่อมโยงกับเนื้อหาประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนกำหนดสถานที่ในท้องถิ่น และประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์
2. ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ ชุมชน
3. ขั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับ ประเด็นที่ศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อน ความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน
5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา ต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาไปสู่ สาธารณะ

ความสามารถในการ วิเคราะห์ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์

ความสามารถในระบุ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต จำแนกหลักฐานประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์หรือ ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน จัดลำดับหลักฐานสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิด สถานการณ์หรือประเด็นปัญหา ร่วมสมัย สามารถวัดได้จากแบบ วัดความสามารถในการวิเคราะห์ ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

ความคิดเห็น ความรู้สึก และแนวโน้มของท่าทีการ แสดงออกของนักเรียนที่มีต่อ การศึกษาประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบด้าน ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบ ด้านความรู้สึกและองค์ประกอบ ด้านพฤติกรรมการแสดงออก สามารถวัดได้จากแบบวัดเจตคติ ต่อการศึกษาศาสตร์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแบบมาตร ประมาณค่า 4 ระดับของลิเคิร์ท (Likert)

การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามลำดับขั้นตอนของ วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา
2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
3. การประเมินค่าและตีความข้อมูล
4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง
5. การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวน 2 ห้องเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มผลปรากฏว่า นักเรียนห้อง ม.5/2 เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนห้อง ม.5/8 เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ได้แก่

1.1 แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย ใช้ประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมอง ในด้านต่างๆ จากทัศนะและจุดยืน ของผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหา (2) จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ (3) จัดลำดับหลักฐาน และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหา คุณภาพของเครื่องมือมีความเที่ยงทั้งฉบับจากการหาค่าสัมประสิทธิ์كرونบาคแอลฟา เท่ากับ .588 มีความยากง่าย (p) ระหว่าง .23 ถึง .77 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21 ถึง .55

1.2 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ เป็นแบบตรวจสอบรายการแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ใช้วัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ทั้งก่อนทดลองและหลังทดลอง คุณภาพของเครื่องมือมีความเที่ยงทั้งฉบับจากการหาค่าสัมประสิทธิ์كرونบาคแอลฟา เท่ากับ .902 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21 ถึง .72 ตัวอย่างรายการประเมิน เช่น “ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เข้าใจได้ง่าย สนุก น่าติดตาม” “ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีเนื้อหาสาระที่เน้นการท่องจำ” “ฉันจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์นอกชั้นเรียน เพราะความรู้ที่ได้ในชั้นเรียนก็เพียงพอแล้ว” เป็นต้น

2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย โดยจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ จำนวน 5 แผน รวม 12 คาบเรียน คาบละ 50 นาที มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ขึ้นกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา (2) ขึ้นรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (3) ขึ้นประเมินค่าและตีความข้อมูล (4) ขึ้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง และ (5) ขึ้นเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย โดยจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการประวัติศาสตร์ จำนวน 5 แผน รวม 12 คาบเรียน คาบละ 50 นาที มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ขึ้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (2) ขึ้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน (3) ขึ้นประเมินค่าและตีความข้อมูล (4) ขึ้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน และ (5) ขึ้นนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาไปสู่สาธารณะ

ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนแผนการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันที่ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน โดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จะศึกษาสถานที่ชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์

กับวิถีชีวิตของตนเอง เน้นการลงพื้นที่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหลักฐาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชน ในขณะที่นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จะศึกษาสถานที่ชุมชนที่สนใจ เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดต่างๆ ฐานข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ครูจัดเตรียมให้ และอาจลงพื้นที่ศึกษาในชุมชน ตรวจสอบความถูกต้องและนำเสนอผลการศึกษาในชั้นเรียนร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถใกล้เคียงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและปรับปรุงแก้ไข
3. ดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) วัตถุประสงค์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยเริ่มจากการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จากนั้นนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน
4. ดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวมเวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 12 คาบ ระยะเวลาที่ใช้ คือ 12 สัปดาห์ ระหว่างการจัดการเรียนการสอนให้มีการสังเกตและบันทึกพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
5. ดำเนินการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 หลังทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ แสดงผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ (t-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลองที่ 1	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	20.21	4.22	19.321	.00*
หลังเรียน	40	31.89	4.38		

*p < .05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 20.21 และ 31.89 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.22 และ 4.38 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ แสดงผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	40	31.89	4.38	6.32	.00*
กลุ่มทดลองที่ 2	40	25.38	4.23		

*p < .05

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียน เท่ากับ 31.89 และ 25.38 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.38 และ 4.23 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ แสดงผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1

กลุ่มทดลองที่ 1	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	4.00	2.78	0.35	10.01	.00*
หลังเรียน	4.00	3.31	0.29		

*p < .05

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 2.78 และ 3.31 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และ 0.29 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ แสดงผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียน (t-test) ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	4.00	3.31	0.29	2.358	.02*
กลุ่มทดลองที่ 2	4.00	3.11	0.41		

*p < .05

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียน เท่ากับ 3.31 และ 3.11 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 และ 0.41 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์สูงขึ้น และสูงกว่านักเรียนที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาจากการจัดการเรียนการสอน การตรวจแบบฝึกหัด และการสังเกตพฤติกรรมจากการซักถามและการตอบคำถามของนักเรียน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงขึ้นและสูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อันเนื่องมาจากสาเหตุตามประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

- ขั้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ นักเรียนกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง นักเรียนเกิดความสงสัยในความรู้ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับสถานที่ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง จนนำไปสู่การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตภายในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นประเด็นหรือปัญหาที่สงสัย เพื่อกำหนดประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ และสอดคล้องกับ McLaughlin and Blank (2007 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) ที่กล่าวว่า การศึกษาอิงสถานที่มีแนวคิดที่ว่า นักเรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหา เป็นการเชื่อมโยงนักเรียนกับพื้นที่ชุมชนของตนและเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Problem – Based) เกิดความเข้าใจและคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน นักเรียนประเมินค่าข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือข้อมูลหรือหลักฐาน และนำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลหลักฐานที่

ได้จากการให้ข้อเท็จจริงในอดีตของชุมชนที่ศึกษาจากคนในชุมชน บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย สาเหตุและผลกระทบที่มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนักเรียนจะต้องวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบ โดยระบุผู้เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่พบในชุมชนท้องถิ่นที่ศึกษา และระบุทัศนคติและจุดยืนที่แสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่าย แล้วนำทัศนคติและจุดยืนของแต่ละฝ่ายมาวิเคราะห์ว่า สะท้อนมุมมองในด้านใด รวมไปถึงวิเคราะห์การให้คุณค่าที่แสดงถึงความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายมีต่อประเด็นปัญหา และผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายกับประเด็นปัญหาที่ศึกษา ท้ายที่สุดจะนำไปสู่การวิเคราะห์ อคติของผู้ให้ข้อมูลหลักฐาน โดยเฉพาะหลักฐานชั้นรองที่ได้จากการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของคนในพื้นที่ ตามที่ Marwick (1997) ได้อธิบายว่า การกำหนดคำถามสำคัญในการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ใคร เป็นผู้สร้าง สร้างในช่วงเวลาใด สร้างที่ใด วัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่ออะไร และอคติที่ปรากฏในหลักฐานมีอะไรบ้าง เป็นต้น จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับนักเรียน

1.2 นักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

- ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน นักเรียนกำหนดศึกษาค้นคว้าหลักฐานตามฐานข้อมูลที่เป็นเอกสารและโบราณคดี และลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น และจากการสอบถามหรือสัมภาษณ์จากผู้รู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จริง และนำข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้จากชุมชน ห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์มาจำแนกหลักฐานที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน สอดคล้องกับ Nelson and Drake (2001) ที่กล่าวว่า แนวทางการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ และ National Council for the Social studies (2008) ได้เสนอแนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการศึกษาผ่านกระบวนการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสาร เพื่อเป็นพื้นฐานในการรู้จักชุมชนก่อนออกภาคสนามเก็บข้อมูลจริง จากนั้นจึงศึกษาข้อมูลพื้นฐานในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์หรือการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่

1.3 นักเรียนสามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

- ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน นักเรียนสามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตโดยใช้เครื่องมือประวัติศาสตร์ชุมชนตามลำดับเวลาหรือตามประเภทของหลักฐาน และในรูปของผังเวลาที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นการศึกษา

- ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน นักเรียนได้นำข้อมูลหลักฐานที่ผ่านกระบวนการประเมินค่าและวิเคราะห์ตีความทางประวัติศาสตร์ลงพื้นที่ในชุมชนนำข้อมูลไปสะท้อนความรู้ความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับคนในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้วจึงสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่นักเรียนรับรู้ร่วมกับคนในพื้นที่นั้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นอภิปรายที่กล่าวไปข้างต้นไม่ปรากฏชัดเจนในนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จึงทำให้ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ชัดเจน

2. เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสลงพื้นที่สำรวจชุมชน ได้สืบ

หาข้อเท็จจริงในอดีตผ่านการสอบถามข้อเท็จจริงในอดีตของคนในชุมชนก็เริ่มเข้าใจขั้นตอนการศึกษา เข้าใจประวัติความเป็นมาของชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของนักเรียน เห็นสภาพแวดล้อมในชุมชน ทราบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน รับรู้ความรู้สึกของคนในชุมชนที่เป็นประวัติศาสตร์คำบอกเล่านอกตำราเรียนและนอกห้องเรียน ส่งผลให้นักเรียนมองการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากขึ้น น่าติดตาม น่าศึกษาขึ้น สนุก และรู้สึกตื่นเต้นที่ได้ศึกษา ไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อต้องท่องจำในห้องเรียนอีกต่อไป สามารถศึกษาประวัติศาสตร์ได้จากในทุกสถานที่ รู้จักคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถมอง บริบทเหตุการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างมีเหตุผล เป็นลำดับขั้นตอน นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และจะนำแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต และยังทำให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับชุมชนมากขึ้น สอดคล้องกับ Meichtry and Smith (2007) ที่กล่าวว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นบริบทด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นภายใต้แนวคิด การศึกษาอิงสถานที่มีความหมายต่อชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่นอกจาก จะช่วยพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ แล้วยังช่วยให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง ตระหนักถึง ความสำคัญของตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยและเป็นชุมชนที่อยู่ รอบล้อมบริเวณโรงเรียน นักเรียนเกิดซาบซึ้งในการศึกษาประวัติความเป็นมาของพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของ ชุมชนที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และนำไปสู่ความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมที่จะคิด เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เน้นสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการ กับวิชาต่างๆ ดังนั้นเมื่อนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาประยุกต์ใช้กับวิธีการทางประวัติศาสตร์ นอกจาก นักเรียนจะได้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่ศึกษาแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ข้อมูลที่ นักเรียนได้รับการลงพื้นที่ในชุมชนไปสอบถามหรือสัมภาษณ์คนในชุมชน นักเรียนได้รับความรู้ ประวัติศาสตร์และเรื่องอื่นๆ ที่คนในชุมชนได้ถ่ายทอดให้ข้อมูล ได้แก่ (1) ระบบนิเวศในชุมชน เช่น ต้นไม้พันธุ์ ต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบชุมชนพิบูลพัฒนา (2) สิ่งแวดล้อมในชุมชน นักเรียนได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน การตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย และนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางเสียงและน้ำที่ เกิดจากการสร้างทางพิเศษศรีรัชเหนือคลองประปาสามเสนผ่านเขตชุมชนริมคลองประปา มลพิษทางอากาศ จากการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ด้านที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์ โดยเฉพาะย่านประดิพัทธ์ – สะพานควายที่ ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคอนโดมิเนียมและอาคารพาณิชย์ เป็นต้น และ (3) วิทยาการและ เทคโนโลยี เช่น พัฒนาการของระบบการผลิตน้ำประปา นักเรียนมีโอกาสดำเนินไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้การประปาไทย ได้รับความรู้เรื่องวิวัฒนาการของโรงกรองน้ำและการผลิต น้ำประปา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ไปใช้ต้องคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวนักเรียน คัดเลือก สถานที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน รวมทั้งต้องมีการวางแผน สืบค้น และศึกษาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ชุมชนที่เลือกเป็นแหล่งเรียนรู้ทาง

ประวัติศาสตร์ของนักเรียน รวมไปถึงประสานงานบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในสถานที่ชุมชนที่จะสามารถให้ข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนได้

2. ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมที่ครูและนักเรียนสามารถร่วมกันกำหนดเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้อิสระและยืดหยุ่นมากกว่ารายวิชาพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการนำกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านอื่นๆ ได้แก่ ทักษะความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ และทักษะการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่ส่งผลต่อตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. (2543). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ธิดา สาระยา. (2539). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์*. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

ปิยะดา จุลวรรณา. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานและแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์สำหรับผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

เสกสรรค์ แยมพิณิจ. (2550). *ปัญหาการศึกษาไทย ทศนะ Constructionism กับ การเรียนการสอน*. สืบค้นจาก <http://pirun.ku.ac.th/~btun/column/segsan.htm/>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนธรร. (2558). *แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนโดยใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน*. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 21(1), 86 – 105.

ภาษาอังกฤษ

Burenheide, B. (2007). I Can Do This: Revelations on Teaching with Historical Thinking. *The History Teacher*. 41(1), 55-61.

Clabough, C. J. (2012). *Educators's Perceptions about the Uses of Primary Sources in Social Studies Classroom*. Doctor of Philosophy (Curriculum and Instruction): The University of Tennessee, Knoxville.

- Clark, L. H. (1973). *Teaching Social Studies in Secondary School A Handbook*. New York : Macmillan.
- Marwick, A. (1997) “Primary Sources: Handle with Care”. In *Source and Methods for Family and Community Historians: A Handbook edited by Michel Drake and Ruth Finnegan*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meichtry, Y. & Smith, J. (2007). The Impact of a Place – Based Professional Development Program on Teachers’ Confidence, Attitude and Classroom Practices. *The Journal of Environmental Education*, 38(2), 15-32.
- National Council for the social Studies. *Expectations of excellence : Curriculum standards for social studies*. Retrieved from <http://www.socialstudies.org/standards/foreword>
- Nelson, R. and Drake, F. (2001). Civic Intelligence and Liberal Intelligence in the History Education of Social Studies Teachers and Students. In *Principles and Practices of Democracy in the Education of Social Studies Teacher*. 15(2), 135-166.
- Sobel, D. (2004). *Place – Based Education : Connecting Classroom and Community*. Great Barrington : The Orion Society.